

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Deres ref:

Vår ref:
202409345-19

Dato:
30.09.2024

HØRING - NOU 2024 - 12 - HÅNDHEVING AV MINDRE NARKOTIKAOVERTREDELSER

Det vises til brev og høring fra Justis- og beredskapsdepartementet den 24. juni 2024 - Rushåndhevingsutvalgets utredning NOU 2024: 12 Håndheving av mindre narkotikaovertrædelser.

Videre vises det til at mandatet for NOU er avgrenset til befatning med narkotika som forfølges etter legemiddeloven og straffeloven, og man behandler derfor ikke «bruk og besittelse av narkotika på andre forvaltningsområder og som håndheves etter andre regler, for eksempel kriminalomsorgens reasjonssystem ved brudd på rusforbud under straffegjennomføring i fengsel og frihet.», jf. høringsnotatet punkt 7.

Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI) har forelagt høringen for Kriminalomsorgsregionene og Kriminalomsorgens høgstole og utdanningssenter (KRUS).

Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI) gir ikke en samlet vurdering fra kriminalomsorgen men oversender vedlagt høringsinnspill fra Kriminalomsorgen region nord og fra Bredtveit fengsel, som har meldt inn relevante problemstillinger tilknyttet tematikken i høringen.

Det vises til utsatt frist til 1. oktober 2024.

Med hilsen

Heidi Bottolfs
avdelingsdirektør

Anne Dahl
seniorrådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgsdirektoratet

Deres ref:

Vår ref:
202409345-10

Dato:
12.09.2024

SVAR PÅ HØRING – NOU 2024:12 FRA RUSHÅNDHEVINGSUTVALGET – HÅNDHEVING AV MINDRE NARKOTIKAOVERTREDELSE

Vi viser til Kriminalomsorgsdirektoratets (KDI) brev av 11.07.2024 vedlagt brev og høringsnotat fra Justis- og beredskapsdepartementet (JD) av 24.06.2024, vedrørende høring om Rushåndhevingsutvalgets utredning NOU 2024:12 Håndheving av mindre narkotikaovertredelser. KDI har anmodet regionene om høringsinnspill innen 12.09.2024.

Kriminalomsorgen region nord har sendt høringen til enhetene i region nord. Trondheim fengsel og forvaringsanstalt har gitt tilbakemelding om at fengselet ikke har innspill til høringen. Øvrige enheter har ikke gitt tilbakemelding i høringssaken.

Merknader

Utvalget har foreslått en lovregulering av en straffutmålingsordning for rusmiddelavhenge ved mindre narkotikaovertredelser, og vurdert behovet for straffeprosessuelle tvangsmidler for at politiet skal kunne avdekke mindre narkotikaovertredelser. Videre har utvalget foreslått lovendringer som skal bidra til bedre forebygging av narkotikaovertredelser, blant annet gjennom forslag som skal føre til økt bruk av de kommunale rådgivende enhetene for russaker. Utvalget har også behandlet dopinglovbrudd.

KDI har anmodet regionene om å vurdere hvilke konsekvenser forslagene fra Rushåndhevingsutvalget kan innebære for kriminalomsorgen.

Kriminalomsorgen region nord har ikke hatt anledning til å gå grundig inn i høringsnotatet, men har merket oss:

- Mandatet er avgrenset til befatning med narkotika som forfølges etter legemiddelloven og straffeloven, og man behandler derfor ikke *«bruk og besittelse av narkotika på andre forvaltningsområder og som håndheves etter andre regler, for eksempel kriminalomsorgens reasjonssystem ved brudd på rusforbud under straffegjennomføring i fengsel og frihet.»*, jf. høringsnotatet punkt 7.

Kriminalomsorgen region nord

Postadresse:
Dokumentsenter,
Postboks 694
4302 Sandnes

Besøksadresse:
Brattørkaia 15, 7010
Trondheim

Telefon: 73 56 16 10
Telefaks:
Org.nr: 982348048

Saksbehandler:
Marita Sunde Rabben

- Videre følger det av høringsnotatets punkt 11.4.1 at det innenfor enkelte forvaltningsområder er

«hjemler for testing og visitasjon med sikte på avdekking av bruk og besittelse av rusmidler. Regler om dette er særlig vanlig innenfor helsevesenet, barnevernet, kriminalomsorgen og forsvaret.

Mandatet nevner ikke denne type regler. Slik utvalget ser det, ligger det utenfor mandatet å se nærmere på reguleringen av rustesting i samferdselssektoren og lovgivningen om bestemte forvaltningsområder. Men eksistensen av slike hjemler danner et bakteppe når behovet for å endre tvangsmiddelhjemlene i straffeprosessloven skal vurderes.»

Kriminalomsorgen region nord ønsker å melde inn noen problemstillinger, som knytter seg til tematikken i høringen. Dette er problemstillinger som er aktuelle i dag. Sett opp mot innholdet i høringen, anses de også å være aktuelle i etterkant av eventuelle endringer i tråd med utvalgets forslag. Etter vår vurdering er det behov for avklaringer som følger nedenfor – enten i forbindelse med den videre behandlingen av NOU 2024:12, eller parallelt med den prosessen.

Kriminalomsorgen skal, som ledd i straffegjennomføringen, legge til rette for rehabilitering – eksempelvis under straffegjennomføring i fengsel. Rusbruk i fengsel skiller seg således fra situasjonen i samfunnet for øvrig. Det regelverket som kriminalomsorgen forvalter omtaler narkotika og dopingmidler en rekke steder. Dagens situasjon, og den situasjonen vi vil stå i i forbindelse eventuelle endringer i tråd med utvalgets forslag, reiser ulike problemstillinger:

1. Av retningslinjene punkt 40.16 følger at «Besittelse, omsetning og/eller innsmugling av narkotika anmeldes til politiet.» Videre at «Besittelse av små mengder narkotika som åpenbart er til eget personlig bruk, kan etter en konkret vurdering alene møtes med reaksjon.»

Hvordan skal kriminalomsorgen forholde seg ved funn av små mengder narkotiske stoffer i fengsel? Skal alle funn anmeldes? Er det kun funn som utgjør/fyller visse grenser/kvantum stoff, som skal anmeldes? Hvor går grensen? Her må det tas i betraktning at situasjonen gjelder personer som er innsatt i fengsel for gjennomføring av en dom eller som er besluttet varetektsfengslet, i motsetning til personer som er ute i samfunnet.

2. Av retningslinjene punkt 40.16 følger også at «Narkotika som blir funnet i fengslene skal alltid - uansett mengde - oversendes til det stedlige politikammer eller politidistrikt med en kort rapport om omstendighetene omkring funnet. Det skal opplyses om forholdet har medført reaksjon eller vedlegges anmeldelse for forholdet.»

Når det gjelder beslag av narkotiske stoff i fengsler, har vi erfart at politiet har respondert noe ulikt med hensyn til hvordan beslag skal håndteres. Det er behov for avklaringer mellom kriminalomsorgen og politiet om dette, som bør nedfelles i eksempelvis et felles rundskriv.

3. Kriminalomsorgen kan i visse tilfeller holde tilbake en person i inntil 4 timer inntil politiet ankommer, jf. § 27 annet ledd, annet punktum jf. § 3-24 i forskriften til straffegjennomføringsloven. Dette er omtalt i lovens retningslinjer punkt 27.3, hvor det som eksempel på en situasjon nevnes at det finnes opplysninger fra politiet eller andre

sikre kilder om at innsmugling av narkotika kan skje ved et bestemt besøk.

I region nord har vi erfart at narkotikahund har markert på besøkende, hvilket førte til at kriminalomsorgen kontaktet politiet. Politiet kunne imidlertid ikke følge opp saken på grunn av dagens rettstilstand med begrensede muligheter for visitering. Slike situasjoner vil lede til at kriminalomsorgen ikke får undersøkt saken tilstrekkelig, og at besøk må kunne avvises. Politiets mulighet for visitasjon vil således kunne få konsekvenser for kriminalomsorgens drift, og er en problemstilling som bør avklares med tanke på hva kriminalomsorgen kan/skal foreta seg.

4. Når det gjelder besøk vil Kriminalomsorgen region nord også vise til den vandelskontroll om besøkende som er hjemlet i straffegjennomføringsloven § 27 femte ledd. Politiets mulighet til å straffefølge saker vedrørende narkotikalovbrudd, vil indirekte påvirke kriminalomsorgens drift, med hensyn til hvilke opplysninger kriminalomsorgen vil kunne få tilgang til med hjemmel i nevnte bestemmelse.
 5. Bruk av legemidler er regulert flere steder i straffegjennomføringsloven, for eksempel § 29. Av forskriften til straffegjennomføringsloven § 3-21 følger at det er forbudt for innsatte å bruke bl.a. «narkotika» som «ikke er lovlig foreskrevet». I rundskriv KDI 6/2016 er det inntatt et punkt om bruk av cannabis/cannabisprodukter under straffegjennomføring, som er foreskrevet av lege i utlandet. Sivilombudet har undersøkt en sak vedrørende «Bruk av medisinsk cannabis på utenlandsk resept i fengsel», og har den 12.09.2023 kommet med uttalelse i saken (2023/647).
- Selv om dette med medisinsk cannabis ikke direkte er tema for den aktuelle høringen, vil Kriminalomsorgen region nord melde inn at det er behov for oppdatering av kriminalomsorgens regelverk på området.
6. På bakgrunn av utvalgets uttalelse om mandatet, legger Kriminalomsorgen region nord til grunn at bruk av narkotika under straffegjennomføring, som avdekkes ved rustest, ikke vil medføre endring i kriminalomsorgens drift. De føringer som er gitt i lov, forskrift og retningslinjer, antas følgelig fortsatt å gjelde.

Kriminalomsorgen region nord

Per Ivar Vangstad
seniorrådgiver e.f.

Marita Sunde Rabben
seniorrådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgen region øst - regionkontor

Deres ref:

Vår ref:
2024/09345-9/008

Dato:
04.09.2024

BREDTVEIT - HØRING - NOU 2024 - 12 HÅNDHEVING AV NARKOTIKAOVERTREDELSER

Viser til oversendelse av 21.08.24 fra Region øst hvor det bes om vurdering av konsekvenser av foreløpig utgave av Rushånderingsutvalgets utredning (NOU 2024: 12). Vi har hatt begrenset mulighet til å gå dypt inn i utredningen og gir her en tilbakemelding på kun to områder som vi mener er viktig og vil berøre kriminalomsorgens oppfølging av domfelte, pårørende og samarbeidspartnere.

Det fremkommer av Rushånderingsutvalgets tolkning av mandatet i kap 7, s. 102 at utvalget ikke tar stilling til hvordan Kriminalomsorgens reaksjonssystem for bruk og besittelse av narkotika følges opp. Det vil imidlertid være en naturlig kobling at de føringene som springer ut av utvalgets anbefalinger vil måtte påvirke hvordan Kriminalomsorgen følger opp narkotikarelaterte spørsmål. I dag blir håndtering av funn, besittelse og bruk av narkotika blant innsatte og domfelte stort sett håndtert på samme måte som for 10-20 år siden, med unntak i hvordan selve reaksjonene utformes hvis det avgjøres etter straffegjennomføringsloven. Dagens praksis om at det aller meste anmeldes bør vurderes og eventuelt erstattes av reaksjoner under straffegjennomføring for å sikre rask og adekvat reaksjon, samt redusere unødig belastning på rettssystemet og ikke minst unngå økt bruk av bøter eller forlenget fengselsstraff som ikke bidrar til verken samfunnsvern eller positiv utvikling for den innsatte. Hvordan reaksjoner gis og når det eventuelt skal gis må også gjenspeiles av hvordan praksis endres i samfunnet for øvrig.

Videre vises det i kap. 15, s. 275 til at det er ulike hjemler i både politiet, kriminalomsorgen og politiet, samt nå nylig forsvaret for å benytte narkotikahund i kontrolløyemed. Det drøftes hvordan hjemler begrenser mulighet for bruk av narkotikahund forbindelse med ransaker opp mot kontroll av eiendom og personer. For kriminalomsorgen har det i det senere blitt stadig omdiskutert rutiner og praksis for å avdekke bruk av narkotika i fengsel, eller forhindre tilgang til ulovlige gjenstander. Bruk av nakenvisitering har blitt kraftig regulert og det som tidligere ble gjort rutinemessig for å både avdekke og virke preventivt er ikke lenger tillatt. Det kompenseres nå med bedre vurderinger, alternative kontrollmidler som for eksempel sikkerhetsskanner og gjennomlysningststyr. Bruk av narkotikahund er, og vil være, et vesentlig virkningsfullt tillegg til den nødvendige kontrollen med å avdekke og opprettholde en preventiv effekt. Det er av vår

Kriminalomsorgen region øst

Postadresse:
Dokumentsenter,
Postboks 694
4302 Sandnes

Besøkadresse:
Trondheimsveien 375

Telefon: 22 80 34 20
Telefaks:

Org.nr: 911830868

Saksbehandler:
Levi Nårstad Tyriberget

E-post: postmottak-
8115@kriminalomsorg.no

oppfatning at det må gjøres en grundig vurdering av hvordan kriminalomsorgens hundetjeneste kan bidra best mulig med klare hjemler for å kunne være en betydelig sikkerhet for ansatte, innsatte og samfunnet ved å avdekke og begrense innførsel og bruk av narkotika i fengslene våre. Dette særlig med tanke på effekten av de seneste reguleringer av tidligere praksis og rutinemessige tiltak som har bidratt til dette i større grad enn det er mulig i dag.

Kriminalomsorgen bør så tidlig som mulig spille inn nødvendige hjemmelsutfordringer det vil kunne medføre når samfunnet etter hvert endrer kurs i oppfølging av rus og narkotikarelaterte utfordringer. Vi mener at største fokus bør være å finne adekvate kontrolltiltak som ikke bryter med menneskerettigheter eller lovverk, men likevel tilfredsstillende behovene for å opprettholde et trygt soningsmiljø for innsatte og domfelte, samt ansattes behov for kontroll og sikkerhet. Samtidig er det viktig å balansere kriminalomsorgens oppfølging slik at man er i samsvar med ruspolitikk, rettspraksis og samfunnets behov og forventninger.

Med hilsen

Levi N. Tyriberget
kst. fengselsleder

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.